De kloof tussen de burger en overheid

Burgerparticipatie

Burgerparticipatie is een belangrijk onderdeel van een functionele democratische rechtsstaat en is alleen zinvol als deze wordt toegepast volgens haar nuttige functie. Namelijk informatie verstrekken aan de overheid over maatschappelijke problemen die buiten het radarbereik van de overheidsinstanties liggen. Zodat de overheid over betrouwbare data beschikt voor het maken van beleid. Het gaat hier dus om inlichtingen verstrekking van de burger richting de overheid ten behoeve van functioneel overheidsbestuur. En daarmee is burgerparticipatie dus feitelijk een samenwerkingsverband tussen de burger en de overheid. Daarbij is functionele en constructieve communicatie tussen de burger en de overheid via correspondentie en social media noodzakelijk.

En hierbij staan kleinburgerij en politiek opportunisme vreselijk in de weg en zetten een gigantische muur tussen de burger en de overheid, waardoor functionele en zinvolle communicatie tussen de burger en de overheid praktisch onmogelijk is. Dit is heel ontmoedigend voor de burger om een constructieve inhoudelijke bijdrage te leveren aan het debat en vormt een sterke voedingsbodem voor cynisme vanuit de burger richting de overheid. Want ze voelen zich niet alleen niet gehoord, ze worden daadwerkelijk niet gehoord en dat is op z'n zachtst gezegd nogal problematisch. Cynisme wordt namelijk pas gevaarlijk als deze wordt gevoed vanuit een redelijke en op feiten gebaseerde basis.

Kleinburgerij en politiek opportunisme staan een functioneel dagelijks bestuur dus vreselijk in de weg. Politiek opportunisme is in zekere zin de bestuurlijke variant van kleinburgerij en deze vormen samen de kloof tussen de burger en de overheid en is ook een belangrijke oorzaak van polarisatie. Ik zal dit nader toelichten.

Kleinburgerij

De voornaamste oorzaak van de grote kloof tussen de burger en de overheid is een wederzijdse wisselwerking tussen kleinburgerij en politiek opportunisme. Politiek opportunisme spreekt voor zich en behoeft geen verdere uitleg. Kleinburgerij daarentegen is veel complexer dan op het eerste gezicht lijkt en bestaat uit een aaneenschakeling van oorzakelijke verbanden, daarom zal ik een duidelijke wetenschappelijke uitleg geven over dit fenomeen, die overigens betrekkelijk eenvoudig te begrijpen is.

Kleinburgerij is een levenshouding waarbij men de hele sterke neiging heeft om de dingen buiten zichzelf te plaatsen, waardoor er een bepaalde aversie wordt ontwikkeld tegen verantwoordelijkheid. Dit heeft niks te maken met het gebrek aan kennis of intelligentie, maar een gebrek aan keuzebewustheid. Men is niet in staat om het oorzakelijk verband te zien tussen gemaakte keuzes en de daaropvolgende ervaringen. Hierdoor ontstaat een hele sterke neiging om de overheid als schuldige aan te wijzen voor de ongewenste resultaten van eigen gemaakte keuzes. Het probleem hiervan is dat door de opkomst van social media, waarmee politici meer transparantie kunnen bieden en dichter bij de burger te komen, de kleinburger deze mogelijkheid aangrijpt om hun vergeldingsdrang te botvieren op feitelijk iedereen die de overheid vertegenwoordigd. En dit is een gigantisch groot probleem, want deze gedragshouding van de burger is een hele sterke voedingsbodem voor cynisme bij kamerleden, bestuurders en eigenlijk nagenoeg iedereen die werkzaam is bij de publieke of semi publieke sector. Aangezien het ontstane cynisme op zijn beurt ook een voedingsbodem voor kleinburgerij vormt, versterken deze houdingen elkaar vanwege de wederzijdse wisselwerking en het element politiek opportunisme maakt het heel moeilijk om dit te doorbreken. Met politiek opportunisme wordt ingespeeld op de onderbuik en door de toepassing van schuldvraag richting de andere kant van het politieke spectrum, krijgt de kleinburger in zekere zin bevestiging vanuit de overheid voor deze houding. Het gevolg hiervan is dat functionele en zinvolle communicatie tussen de burger en overheid via social media nagenoeg onmogelijk is, omdat een constructieve inhoudelijke bijdrage hierdoor nauwelijks wordt opgemerkt. Deels omdat deze begraven wordt onder een grote berg drek, maar ook vanwege het feit dat veelvuldige blootstelling aan deze kleinburgerij overheidspersoneel onverschillig maakt voor de inbreng van burgers. Hierdoor lopen degenen die functioneel en zinvol willen communiceren met de overheid tegen een gigantische muur aan en wordt bovendien het inhoudelijke debat op social media volledig de nek omgedraaid. Dat is het logische gevolg van het gegeven als mensen bij het verkondigen van ideeën vooral worden uitgescholden en persoonlijk worden aangevallen, de neiging hebben om zichzelf op te sluiten in een echokamer. Dit los je niet op met beleid of regelgeving. De oorzaak is namelijk het gebrek aan keuzebewustheid en die ontwikkel je alleen maar met persoonlijke groei. Daarvoor is een training nodig.

Keuzebewustheid

De reden dat de meeste mensen het gevoel ervaren dat ze niet vrij zijn, komt voornamelijk doordat men een verkeerd begrip heeft van wat vrijheid inhoudt. Het recht hebben op zelfbeschikking en lijfelijke integriteit is geen vrijheid, maar de mogelijkheid en ruimte om vrij te kunnen zijn. Dat komt omdat vrijheid alleen maar kan bestaan als deze wordt gedragen door verantwoordelijkheid. Wanneer vrijheid niet gedragen wordt door verantwoordelijkheid, is deze overgeleverd aan willekeur en daarmee aan omstandigheden buiten de eigen invloedssfeer. Daarvoor is keuzebewustheid vereist en dat komt omdat deze op dezelfde wijze in logisch verband staat met keuzevrijheid, als vrijheid en verantwoordelijkheid. Keuzevrijheid heb je namelijk alleen als je weet wat de mogelijke implicaties van de gemaakte keuzes zijn, keuzebewustheid dus. Zonder deze keuzebewustheid kan er geen verantwoordelijkheid worden gedragen, want daarvoor moet je namelijk weten wat de mogelijke consequenties van je keuzes zijn. Zonder deze verantwoordelijkheid is er dus geen keuzevrijheid en ben je dus niet vrij. Ironisch genoeg ben je pas vrij wanneer je verantwoordelijk bent. Dit is keuzebewustheid. Maar er is meer.

Keuzebewustheid is ook het besef dat ervaringen het gevolg zijn van gemaakte keuzes en dus ook de manier waarop uitlatingen en gedragingen van anderen jou beïnvloedt is uiteindelijk een keus. Hierdoor is keuzebewustheid niet alleen de ultieme vorm van vrijheid en verantwoordelijkheid, het is ook de volledige controle en macht over jezelf. Het is buitengewoon waardevol om te investeren in de eigen keuzebewustheid, je krijgt er namelijk alle aspecten van het leven heel veel kwaliteit voor terug.

Kleinburgerij is dus het gevolg van een groot gebrek aan keuzebewustheid, ironisch genoeg is dat bij politiek opportunisme ook het geval. Daarom is het belangrijk om dit onder de aandacht te brengen, omdat veel maatschappelijke problemen hiermee in verband staan. Keuzebewustheid is noodzakelijk voor verantwoord staatsburgerschap en daarmee essentieel voor goed maatschappelijk en staatsrechtelijk onderhoud.

En de wisselwerking tussen kleinburgerij en politiek opportunisme de voornaamste bron is van een rotte bestuurscultuur, die op zijn beurt weer het gevolg is van het gebrek aan keuzebewustheid.

Bestuurscultuur

Bij de manier waarop ik maatschappelijke probleemanalyses uitvoer wordt schuldvraag vanzelf beantwoord, indien van toepassing. Bovendien is de toepassing van schuldvraag buitengewoon contraproductief bij het oplossen van problemen, omdat dit tunnelvisie in de hand werkt. Problemen worden niet veroorzaakt door èèn of meerdere personen, maar door vertoning van specifieke gedragingen. Gedragingen en keuzes zijn niet gebonden aan een specifiek individu. Daarom los je met het straffen van personen geen problemen op, het dient enkel ter bevrediging van een haast bijbelse drang naar vergelding. Problemen als gevolg van gedragingen los je enkel op door de ruimte te ontnemen voor dergelijke gedragingen of, in geval dat zo'n beperking nadelig is, het verbreken van het oorzakelijk verband tussen het gedrag en probleem. Om problemen met bestuursculturen op te lossen, moet je eerst begrijpen op welke wijze deze het gedrag van bestuurders beïnvloedt. Dan wordt duidelijk dat het een vorm van sociale conditionering is, die in zekere zin een ongewenste bijwerking is van de bestuurscultuur. Daarom is het totaal zinloos om ambtenaren hier individueel op af te rekenen, tenzij er strafrechtelijk aantoonbaar sprake is van grove nalatigheid. Het afschaffen van zo'n bestuurscultuur lijkt het meest voor de hand liggend, maar hiermee verlies je de beschikking over de overige nuttige toepassingsmogelijkheden die een bestuurscultuur te bieden heeft. In dit geval levert het verbreken van het oorzakelijk verband veel meer op dan bronbestrijding, want je behoudt de nuttige toepasbaarheid van de bestuurscultuur.

Het gaat hier om subtiele gedragsbeïnvloeding op onderbewustzijnsniveau en deze vorm van gedragsbeïnvloeding los je eenvoudig op met een training van de cognitieve en sociale vaardigheden. Dit is maatschappelijke probleemoplossing gebaseerd op denken in mogelijkheden. En deze toepassing van het verbreken van het oorzakelijk verband heeft als grootste voordeel dat de bron en dus ook de nuttige toepasbaarheid die de problemen veroorzaakt behouden blijft, terwijl die geen schadelijke gevolgen meer heeft. Omdat hiermee de negatieve wisselwerking onschadelijk is gemaakt.

Stanley Collette